

Proč nelze ambulantně vydávat léky

MUDr. Jiří Švarc, Ph.D.

Psychiatrická nemocnice Bohnice

Běžná praxe psychiatrů sloužících na centrálním příjmu nemocnice, v krizovém centru či v ambulanci je vydávat ambulantním pacientům léky domů (z majetku nemocnice či ambulance). Tato praxe není v souladu se zákonem. Zákon o léčivech výslovně zakazuje vydávat léčiva jinak než v souladu s tímto zákonem, přičemž léčiva v ambulancích smí vydat dle určitých právních předpisů pouze psychiatři při poskytování substituční terapie; praktičtí lékaři, dětské praktičtí lékaři a lékaři záchranné služby a to jedině když jde o neodkladnou péči a není dostupná lékárna; jedinými dalšími výjimkami v tomto zákonu je očkování a povolený výzkum. Kromě těchto situací lékárna jediné místo, kde smí pacient obdržet svůj lék.

Klíčová slova: léčivo, ambulance, nemocnice, lékárna.

Why medications cannot be dispensed in an outpatient setting

It is a common practice for psychiatrists while on duty at a hospital's central admission office, a crisis centre, or an outpatient unit to dispense medications to outpatients to take away home (from the hospital's or unit's property). This practice is not in accordance with the law. The Act on Pharmaceuticals explicitly prohibits medications from being dispensed in any way other than in accordance with the Act, with medications at outpatient units only being allowed, under certain legislation, to be dispensed by psychiatrists when providing replacement therapy, and by general practitioners, general paediatricians, and emergency medical service doctors only in the case of emergency medical care and when no pharmacy is available; vaccination and approved research are the only other exemptions from this Act. Except for these settings, a pharmacy is the only place where a patient may obtain their medication.

Key words: medication, outpatient unit, hospital, pharmacy.

Častý dotaz psychiatrů sloužících na centrálním příjmu nemocnice, krizovém centru, či v ambulanci: „Mohu ambulantnímu pacientovi (který nebude hospitalizován) vydat nějaké léky domů?“ V mnoha nemocnicích se na to nikdo ani neptá, léky se ambulantním pacientům prostě vydávají (z majetku nemocnice nebo ambulance), dokonce existují knihy, do kterých se výdej těchto léků zapisuje. Tento článek varuje, že tato rozšířená praxe není v souladu se zákonem.

Právní předpis upravující výdej léčiv je zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech (zejm. § 5 a § 8), kde je výslovně zakázáno vydávat léčiva jinak než v souladu s tímto zákonem. Existují určité situace, v nichž lékaři určitých odborností mohou za určitých podmínek vydat určité léky. Nejde ovšem o běžné situace na centrálních příjmech, krizových centrech či v psychiatrických ambulancích.

Vybavit pacienta registrovanými humánními léčivými přípravky v potřebném množství smí podle citovaného zákona pouze:

- **Psychiatři při poskytování substituční terapie** dle prováděcích právních předpisů.
- **Praktičtí lékaři, dětské praktičtí lékaři a lékaři záchranné služby** – a to pouze v případě, že zdravotní stav pacienta nezbytně vyžaduje bezodkladné užívání léčivého přípravku a vzhledem k místní nebo časové nedostupnosti lékárenské péče není možný včasný výdej léčivého přípravku na lékařský předpis. Výdej probíhá dle prováděcího právního předpisu.
- Nad rámec tohoto článku: Poskytovatelé zdravotních služeb při ukončení nemocniční péče vč. překlady k jinému poskytovateli – opět pouze v případě, že zdravotní stav

pacienta nezbytně vyžaduje bezodkladné užívání léčivého přípravku a vzhledem k místní nebo časové nedostupnosti lékárenské péče není možný včasný výdej léčivého přípravku na lékařský předpis. Výdej probíhá dle prováděcího právního předpisu. Možná jste si povšimli, že to je v rozporu s ustanovením zákona o zdravotní péči, podle kterého je nemocnice povinna vybavit pacienta při propuštění léky nejméně na tři dny.

Jiní ambulantní specialisté nesmějí vydávat léčiva domů. Jedinými dalšími výjimkami v tomto zákonu je

- povolený výzkum a očkování, což také zjevně nebude případ centrálních příjmů a krizových center.

Pro úplnost dodávám, že zákon o regulaci reklamy podrobně stanovuje pravidla pro **poskytování reklamních vzorků** v rámci zdravotní péče, např. vzorek musí být dále označen nápisem „Neprodejný vzorek“ a je zakázáno za něj požadovat úhradu; musí to být v souladu se zákonem o léčivech, tedy musí jít např. o po-volený výzkum.

Existují i právní názory, že při neodkladné péči je v rámci prevenční povinnosti výdej léků umožněn nejen praktickým lékařům a záchra-nářům... Ale upřímně: Jde při výdeji léků na centrálních příjmech, na krizových centrech či v psychiatrických ambulancích o neodkladnou péči (tzn. péči, bez níž by byl vážně ohrožen

život a zdraví)? Vždyť jde o pacienty odesílané domů, např. s jednou dávkou anxiolytika či hypnotika (v horším případě např. s balením antidepresiva či antipsychotika).

Málokdo si uvědomí trestně právní hledisko: Když něco vezmu v nemocnici či v ambulanci (kterou nevlastním), tak se jedná o přestupek či přečin krádeže (byť to pak altruisticky dám někomu jinému). Neznalost zákona neomlouvá (ani to, že to dělají všichni).

Tímto článkem nechci kriminalizovat vydání jednoho zolpidemu nebo několika alprazolamů v nemocniční ambulanci, což je postup běžný a humánní. Chci upozornit na to, že i běžné postupy mohou být nezákonné a bylo by dobré

to vědět; přinejmenším to neinstytucionalizovat a nevést si knihy, do kterých se zapisují takto vydané léky. Nedělejme bezmyšlenkovitě něco jen proto, že to dělají ostatní.

Směřujeme výdej léků do lékáren, kterých je v ČR 2770. Lékárna je jediné místo, kde smí pacient obdržet svůj lék (s výjimkami uvedenými výše). Zákon není tak přísný proto, aby zabránil ojedinělému vydání léku v krizové situaci, ale kdyby ambulantní lékaři byli oprávněni ordi-nované léky sami vydávat, pak by preskripce byla ovlivněna ekonomickými tlaky. Lékárny jsou také supervizí nad indikací a dávkováním, popř. informují pacienta farmakologických vlastnostech léku.